

ולדים של אף אחד

הם באים מבתי קשים. סובלים מבעיות מורכבות. נפלטים ממערכת החינוך, מוצאים מהבית על ידי הרווחה למסגרות לא מתאימות, אבל כושלים גם שם, ומגיעים לרחוב, לפשע - ולכלא • בישראל יש עשרות נערים ונערות כאלה, ואין שום מסגרת מתאימה שיכולה לקלוט אותם • כך קורה שבמתקן הכליאה לנוער יושבים נערים, שגם השופטים שהרשיעו אותם מודים שהם לא אמורים להיות שם

נעמה לנסקי

איור: דות גוילי

מתקן כליאה המיועד לבני נוער. היעדרות שהם מבצעים הן פועל יוצא של הקשיים שלהם, ואז הכי קל זה לשלוח אותם ל"כלא" (צילום ארכיון, למצלמים אין קשר לנאמר)

עו"ד רחל דניאלי:
"כלא הוא פלסטר
זמני שפותח את
הבעיה למראית עין
ומרחיק את בני הנוער
האלה מהציבור. אבל
הצעירים יוצאים משם
הרבה יותר פגועים,
ואז חוזרים לחברה
כשהם עדיין לא
מטופלים. המשכחות
והסביבה סובלות"

ילדים של
אפי אחד

הנער אבי הוחזר
לאברבנאל והחל
להיטלטל בין מוסדות.
האחרון שבהם היה
מעון נעול, שלא
ערוך למתן טיפול
וליווי נפשי שוטפים.
גרוע מכך: במשך
קרוב לשנה ניתן לו
טיפול תרופתי שגוי -
כדורים פסיכיאטריים
ששילובם אסור

"מדובר בנערים ונערות שהעבירות שהם מבצעים הן פעמים רבות פועל יוצא של המצוקות הנפשיות שלהם", אומרת עו"ד רחל דניאלי, הממונה הארצי ציט לייצוג נוער בסנגוריה הציבורית. "כמעט תמיד מדובר בעבירות שכרוכות בפגיעה בבני המשפחה, בגורמים בקהילה, באנשי צוות במסגרות הטיפוליים או בנערים אחרים במעונות.

"הם פוגעים בסביבה הקרובה, כי הם נמצאים במ"ס מסגרות שאינן כשירות לטיפול בבעיה שלהם. אנתנו לא מקלים ראש בעבירות שהם מבצעים, אבל אם הם מפלים בילדים האלה קודם בצורה נכונה, זה נכראה לא היה מגיע בכלל לתחום הפלילי.

"כל המעונות הטיפוליים הפוסט-אפיוניים בארץ אינם שמורים ואינם ערוכים לטיפול בקטינים בעלי מוגבלויות נפשיות כל כך מורכבות. לעומת זאת, כל המסגרות השמורות והנעולות שמיועדות לנוער קצה לא מספקות מענה טיפולי הולם למצבים נפשיים קשים.

"אמנם נעשים מאמצים רבים למ"צ צדא לילדים האלה פתרונות טיפוליים במעונות. חסות הנוער, שאחד ראית על המענים הנוער-ביתיים של נוער קצה עובר חוק, מצליחה לעי" תימם לכופף את הפתרונות הקיימים כך שיתאימו אפילו חלקית, בהיעדר ברירה אחרת. אבל אין בנמצא מעון שמור שבו הנערים יהיו מלווים כל היום על ידי אנשי טיפול מתחום בריאות הנפש. כל מי שמתעסק בתחום יודע היטב שחייב לקום מעון כזה, אבל זה פשוט לא קורה.

"בגלל שאין מסגרת מתאימה, יושבים בבית הסוהר ילדים שלא אמורים להיות שם. העבירות שהם מב"צ ציעים הן פועל יוצא של הקשיים שלהם, ואז הכי קל זה לשלוח אותם לכלא. זה מין פלסטר זמני שפותח את הבעיה למראית עין ומרחיק את בני הנוער האלה מהציבור, אבל ברור שזה לא פתרון. הצעירים האלה יוצאים משם הרבה יותר פגועים, ואז חוזרים לחב"ש או הביתה כשהם עדיין לא מטופלים. המשפחות והסביבה סובלות מזה.

לריסון פיזי. כשאחד המריכיים ניסה לבצע בו "היל" ריג" (טכניקה שבה המטפל אוזן בילד בחזקה מאחור, לעיתים על ידי השככתו על הקרקע), אבי נאבק בו ופצע אותו. כשהמשרה הוזעקה באחד הימים למקום, אבי התנגד בכל כוחו לכניסה באישים. לא פעם נשלח לבידוד ב"חדר ההרגעה" - חדר נעול, קטן ומרופר. עוד לפני גיל 13 הוגש נגד אבי כתב אישום רא"ש. שון. בגיל 14 ויום, ברגע הראשון שהחוק איפשר, הוא נעצר שורה ארוכה של חוקים פתוחים ועומרים נגדו בבתי המשפט. הקושי למצוא עבורו מסגרת מתאימה עלה ביתר שאת באותה תקופה. שופטת בית המשפט לנוער בתל אביב, טובה פרי, ציינה באחד הדיונים שכבר שנים הוא לא מקבל מענה טיפולי הולם, ודרשה מרשויות הרוחה להציע חלופות טיפוליות. אולם אלו לא הצליחו לאתר חלופה מתאימה.

לפני כחודשיים, באין חלופה אחרת, נגזר רישו של אבי בבית המ"ש שפט לנוער בתל אביב, והוטלו עליו עשרה חודשי מאסר בכלא אופק בש"ש רון, מתקן הכליאה לבני נוער. היום הוא בן 15. כמאסר, ללא מענה טיפולי. ללא תקווה.

אבי לא לבה את הילדים שבקצה הרצף הטיפולי מהרגע מעדיפה לש"כ כוח. כשנפתחים להם תיקים פליליים המצב הופך חמור בהרבה, ואז המוצא הוא בדרך כלל מאסר. כי בישראל אין מסגרת טיפולית מתאימה לילדים כמו אבי.

זה תשע שנים שמשדר הרוחה ומשרד הבריאות מנהלים ביניהם דיונים עקרים לקראת הקמתה של מסגרת מוגנת וסגורה לילדים הסובלים מפגיעות נפשיות בדרגה מורכבת, שבמקרים רבים נלוות להן מגבלות קוגניטיביות, הפרעות התנהגותיות או הת"ש מכריות. כשלכל אלה מתווספות עבירות פליליות, חשיבותה של מסגרת כזאת גדולה פי כמה. רק שעה כה, למרות הדחיפות, היוונים לא העלו דבר בעוד משרד הרוחה מראה נכונות ורצון להקמת המסגרת, משרד הבריאות אפילו לא כלל את הנושא בתקציבו.

כי הוא ילד שאף אחד לא רוצה בו. כבר כשהיה תינוק, הוריו, שהביאו אותו לעולם בגיל מבוגר אל תוך משפחה במאבק תפקודי, התקשו מאוד בגידולו. כפעוט בגן היתה הנגנת חסרת אונים לנוכח התנהגותו הכפייתית. הוא נהג לקפץ מגגות, שטף יריים ללא הפסקה, ואט אט הפך בלתי נשלט. הפתרון המעשי היחיד היה תרופתי, ובגיל 3 החל אבי להיות מטופל בריטלין על בסיס יומי.

בגיל 6, כשעלה לכיתה א', הוא הוצא מבית הוריו, שלא הצליחו עוד לטפל בו, והועבר לפנימייה סגורה. למרות גילו הצעיר, הוא הבין שהסביבה הקרובה הרי" מה יריים. הוא נבה כל הפסקה, לילות כימים, היה מלא כעס, האשים את הוריו על שנטשו אותו ואיפשרו לגורמי הרוחה להעביר אותו מהבית למוסד מרוחק. בש שנים גרל בפנימייה. רק לעיתים רחוקות ביקר בבית. הוא התגלה כילד חרדתי, חסר אמון במבוגרים, עולה על גדותיו מרוב זעם. בגיל 12, לאחר סירדת התפרצויות כלפי ילדים ואנשי צוות בפנימייה, נשלח למרכז לבריאות הנפש אברבנאל.

רווקא שם הצליחו הרופאים, כמעט לראשונה, פור ולהתקדמות, אם רק יקבל טיפול ארוך טווח, יציב ועקב. הוא הוצא מהפנימייה שבה שהה, הוחזר לבית הוריו בתל אביב והחל ללמוד בבית ספר לחינוך מיוחד אבל בגיל 12 כבר נפתח נגדו תיק פלילי ראשון, בגלל איזמים על איש צוות בבית הספר. תיק אחר נפתח בעקבות תלונה של הוריו, לאחר שאיים עליהם וירק על אביו. המערכת שוב לא הצליחה להכיל אותו. הוא הוחזר לאברבנאל לתקופה קצרה, ואז החל להיטלטל בין מוסדות. האחרון שבהם היה מעון נעול, שאינו ערוך למתן טיפול וליווי נפשי שוטפים. גרוע מזה: במשך קרוב לשנה ניתן לו טיפול תרופתי שגוי - כדורים פסיכיאטריים שהשילוב ביניהם אסור. במקביל, נפתחו לו עוד ועוד תיקים במשטרה. הוא תקף פיזית את אנשי הצוות, איים, קילל, העי" לב. בהיעדר הליכים טיפוליים הרחיים, פנה הצוות

צילומים: יהושע יוסף

"מגיל 16 הנער כמעט לא היה חופשי. בגיל 27 הוא ישתחרר מהכלא, ואז איהו עתיד יש לזו" (צילום ארכיון, למצולמים אין קשר לנאמר)

עו"ד שי פלד: "גם אם מצליחים למצוא מסגרת שהיא הרע במיעוטו, לא פעם נדרשת המתנה של חודשים. לילד בן 14 אין זמן לחכות. כל יום שהוא מבלה במעצר מדרדר את מצבו ומפחית את סיכויי בחיים. מטופח פה מעגל של עבריינות"

ילדים של אפי אחד

עו"ד נעמה טייב: "בתחנת המשטרה נדב, בן 15, הסתכל לי בעיניים, בכה בלי הפסקה והתחנן לעזרה. זה קרע אותי. בלתי נתפס מבחינתי איך לא קיים שום פתרון בשביל הילד הזה. איך אנחנו, כחברה, נותנים לו כבוד? לא נותר להם אלא לקבוע את מותו. על נדב נגזרו שש שנות מאסר בגין הריגה. "לעולם לא אשכח את נדב ואת מה שקרה לו", אמרת טייב בעצב. "הסיפור הזה ידרוף אותי כל החיים. איוו החמצה איומה. אין ספק שאפשיש היה להציל פה חיים. "לא הפסקתי לכבות מאולתת הדי של המדינה שלנו. נוכרתי איך שנה קודם לכן היינו מגיעים על שבוע לדיון בבית המשפט ומתכשרים על ידי גורמי הר" ווחה שאין מה להציע לו. האכזבה שלי מהמערכת היתה כל כך קשה, ששקלתי להפסיק לייצג קטינים. "הדיעצה שבכלא יושבים עוד ילדים כמו נדב כואבת לי. ילדים שלמרות שיש רצון של כל הגורמים ושלחם עצמם לקבל טיפול נכון, אין פתרון בשבילם. אני לא מבינה, מה עשינו פה? מגיל 16 הוא כמעט לא היה חופשי. בגיל 27 הוא ישתחרר מהכלא, ואז מה יהיה איתו? איהו עתיד יש לזו?"

המרוצו של להשתקם ולקבל טיפול. גם היא, כמוני, היתה משוכנעת שהוא באמת רוצה שיעזרו לו לעלות על דרך חרשה, ושמתפקידו לעזור לו, לבר הוא לא יכול לעשות את זה.

"היא גורת עליו חצי שנת מאסר. הוא ריצה ארבע עה חודשים, השתחרר, ואחרי פחות מחודש הודיעו לי שנעצר שוב, לאחר שנתפס נוטל סמי פיצוציות. הגעתי לתחנת המשטרה, והוא הסתכל לי בעיניים, בכה ובכה בלי הפסקה, אמר לי שאיכזב אותי והתחנן לעזרה. זה קרע אותי. חזרתי הביתה שבורה. "בלתי נתפס מבחינתי איך לא קיים שום פתרון בשביל הילד הזה. איך אנחנו, כחברה, נותנים לו לזלוג לנו בין הידיים. במקרה הזה לא הוגש כתב אישום, והוא שוחרר הביתה, או נכון יותר – לחוב". לפני מספר חודשים, חששתי הכבדים של טייב התממשו. בין נדב לצעיר אחר התפתח עימות אלים, כשנדב בילה עם כמה מחבריו ברובוב בקירוב ביתו. במהלך העימות רקר נדב את הצעיר ברגלו מספר פעמים באמצעות סכין, ואז חמק מהמקום. הצעיר נותר שוכב על הקרקע, בצדע ומרמם. כשאנשי מד"א הגיעו, לא נותר להם אלא לקבוע את מותו. על נדב נגזרו שש שנות מאסר בגין הריגה.

"לעולם לא אשכח את נדב ואת מה שקרה לו", אמרת טייב בעצב. "הסיפור הזה ידרוף אותי כל החיים. איוו החמצה איומה. אין ספק שאפשיש היה להציל פה חיים. "לא הפסקתי לכבות מאולתת הדי של המדינה שלנו. נוכרתי איך שנה קודם לכן היינו מגיעים על שבוע לדיון בבית המשפט ומתכשרים על ידי גורמי הר" ווחה שאין מה להציע לו. האכזבה שלי מהמערכת היתה כל כך קשה, ששקלתי להפסיק לייצג קטינים. "הדיעצה שבכלא יושבים עוד ילדים כמו נדב כואבת לי. ילדים שלמרות שיש רצון של כל הגורמים ושלחם עצמם לקבל טיפול נכון, אין פתרון בשבילם. אני לא מבינה, מה עשינו פה? מגיל 16 הוא כמעט לא היה חופשי. בגיל 27 הוא ישתחרר מהכלא, ואז מה יהיה איתו? איהו עתיד יש לזו?"

יגיע לרובוב ויאליץ לנסות לשרוד, עד הפעם הבאה שיתקל ברשויות החוק. ובאמת שהתנבות על הקיר".

נב היה בן 15 כשמונתה לו עורכת דין מהסגנונה הציבורית, לאחר שביצע שורת עבירות פליליות, מר" בתוך בתחום הרכוש. בגיל 16, בהיעדר פתרון מתאים, נגזר עליו מאסר כששחורה, שב מייד לסוהו. הוא הגיע לבית של מכה, ובאיומי סכין דרש ממנו כסף. לאחר כמה ימים חזר לבית המכר והשיב לו את הכסף, אבל התיק הפלילי כבר נפתח.

"הוא ילד מקסים מרקע קשה", מספרת עורכת דין, נעמה טייב. "משפחה שבורה, הרבה ילדים, קשיים בגידול, פגיעה מינית ומה לא. כשהיה בבית א' הוריו התגרשו, והוא הועבר לפנימייה. הוא ניסה לפגוע בעצמו והיה במצב מאוד לא טוב. ילד פגוע מיי נית שהפך פוגע מינית, שסובל מקושי רגשי ומצוק וממגבלה קוגניטיבית."

"כל השנים הוא נרד בין מסגרות ולא מצא את מקומו. לאחר שנפתח לו התיק הוא היה מסתכל לי בעיניים ואומר: 'אני מתחנן שתמצאי לי מקום שטוף סוף יעזור לי'. היה בוכה כמו תינוק ואומר לי: 'רק אל תיתני שיר חזירו אותי הביתה'. הוא ידע בצעמו, חרף כל המגבלות שלו, שישתחרר מהכלא ושום דבר לא ישתנה. הוא יחזור לרלות, לאומללות, לברידות – ומהר מאוד גם לפשע."

"במשך חודשים הוא סירב להישפט והעריף לשבת במעצר. נסיית, יחד עם שירות המבחן, למצוא לו מסגרת מתאימה שת שמור עליו ותטפל בו, וגם תגן על החברה מפניו. מקום שיכול להתמודד עם מורכבות בעיותיו של נדב, שהוא גם טיפולי וגם סגור. אני לא מקלה ראש לרעע בעבירות שהוא ביצע, ומבינה שאולי קשה לה דוהות איתו בגלל הקשיים שלו וההתנגדותו פרועות החוק – אבל זה ילד שלא היה יום אחד בחייו בסביבה שטובה בשבילו ויכולה לסייע לו."

"לאחר ארבעה חודשים שבהם לא מצאנו לו מסגרת טיפולית מתאימה, בית המשפט החליט, בצדע, ובלתי ברירה בעצם, לגזור את רינתו. השופטת לא התעלמה

← "במקרה של אבי, אני לא מאמינה שיש גורם טיפולי שסבור שהמקום הנכון עבורו הוא בית סוהו. אני מתי קוממת לנוכח אמירתו של גורמי רווחה, וגם של בני המשפט, במקרה שלו ובמקרים אחרים, ש'כיוון שהוא לא שרר במסגרות הטיפוליות השונות, אין ברירה אלא לכלוא אותו'. הרי אין היום מסגרת שמתאימה לנערים במצבו, המדינה יודעת את זה, או איך אפשר להאשים אותו שהוא לא משתלב במסגרות הקיימות? "טיפלנו, למשל, בקטין עם בעיות נפשיות, שהביאו אותו לביצוע עבירות. הוא הגיע לכלא, בהיעדר מסי גרת טיפולית מתאימה, וישב לברו בתא בכל תקופת המאסר. כצפוי, המצוקה הנפשית שלו רק החריפה שם, עד כדי עשיית הצרכים על רצפת התא. בכלל התריע בפני הגורמים הטיפוליים שהוא לא מתאים לבית הסוהו, אבל הנעיר האומלל הזה המשיך להיות כלוא שם למשך שנה שלמה."

עודר שבועיים דיון בית המשפט המחוזי בתל אביב בערעורה של הסגנונה הציבורית על עונש המאסר שהוטל על אבי. "זה אחר המקרים המורכבים, הקשים והעצובים ביותר שבהם טיפולתי במשך כל שנתיי במקצוע", אמרת עורכת דין, אבישג כהן בן נתן, המתמחה בייצוג נוער.

"כואב לי הלב על אבי, שמגיל 14 כבר מעביר את חייו בתא של בית סוהו. כמעט כל הזמן הוא מופרד שם מיתר הנערים, ולא מצליחים להתמודד איתו. בכל פעם מנסו לשים אותו ליד מישהו, הוא תקף או התקף, נערים אחרים ניסו לחתוך אותו עם קופסת שמורים, נבנו לו צוץ.

"מצד שני, הוא תקף את כל מי שמתקרב אליו. הוא מאוד מנותק, מבודד ורחוק. הוא איבד תיאבון, רנה מאוד ומסרב לישול את התרופות שלו. "מכיוון שלגורמי הרווחה אין שום פתרון עבודה, הם מנסים להתנער ממנו בכל דרך אפשרית. לאחר הריגת הפליליים וזמנה עוברת סוציאלית לחוק הנוער, שמומה בבית המשפט וטענה שלצדעה, המ קום הכי טוב עבורו הוא הכלא.

"הוא יושב שם באולם, שומע את הברבים, ומבין שאף אחד לא מאמין שיש לו עתיד. או איך ימצא כוחות להאמין בעצמו?"

מה היה אפשר לעשות אחרת?
"כל החיים שלו, אבי לא קיבל את המענה המי תאים. אם היה קיים עבורו מענה, הוא לא היה מגיע למקום הזה. לא רק אבי אמרת את זה. שתי שופטות שונות שרדו בעניינו כתבו שהתנבות היתה על הקיר כל השנים. שכיוון שהוא מעולם לא קיבל את הטיפול הנכון, ברור שירדדר באופן קיצוני עד לפתיחת התיקם פליליים ולמצב העצוב שבו הוא נמצא היום.

"ההורים שלו היו באים לבית המי שפט ומתחננים שיימצא עבורו פת רון, כי ביה אין את הכלים לסייע לו. הם הורו בפה מלא שף אף אהבתם אליו, אין להם יכולת להתמודד עם המורכבות שלו. יש פה מצב מגוחך. גורמי הרווחה מנתלים מלחמות על הוצאת אלפי ילדים מבחנת. במקרה הזה מרובד בילד שההורים מבקשים שיעזרו לו, ואין פתרונות. "בית הסוהו הוא הרסני עבורו, בוודאי בגיל כל כך צעיר. זה שהוא כולו עכשיו מאחורי סורג וברית זאת תעודת עניית למערכת. בריון האחרון אמא שלו סיפ רה שהיא כבר חודש מתקשת לגורמי רווחה ושואלת מה יהיה איתו ביום שאחרי? מה יקרה כשישתחרר מר כלא? ההורים הודיעו שהם לא רוצים שחזרו הביתה. "זאת גם השאלה שהכי מטרירה את אבי. הוא שואל אותי: 'אבישג, לאן אני אלך אחרי הכלא? ואני אומר רת לו שאין לי תשובה בשבילו. אני יודעת שהוא

אבישג כהן בן נתן. "כאב לב"

צילומים: משה שי, יהושע יוסף

ליטוטיצי: Gettyimages

תגובות

ממשרד הרווחה נמסר: "מרבית במסגרת משותפת למשרד הרווחה ומשרד הבריאות. משרד הרווחה מקדם את פתיחת המסגרת, ואף דאג לתקציב ייעודי לנושא, וזאת מתוך הכרה בחשיבותה של מסגרת הנותנת מענה לקטינים הלוקים בתחלואה כפולה. על כן, נושא זה מצוי כרצוע בפתחו של משרד הבריאות."

ממשרד הבריאות נמסר: "בשנים האחרונות מתקיים דו שיח בין משרד הרווחה למשרד הבריאות לגבי שיפור המענה הקיים לילדים ונוער בסיכון הסובלים בין היתר מרקע של קשיים נפשיים, ובין השאר גם לבני אפסרות הקמתה של מסגרת ייעודית משותפת לילדים הסובלים מבעיות נפשיות מורכבות לצד רקע עברייני. מאחר שהנושא חלקי מהחלף רחב יותר של שיפור וקידום המענה לילדים ונוער עם רקע נפשי, הן במסגרות סגורות והן בקהילה, תוך שיתוף פעולה ובניית ממסכים בין שני המשרדים, הוא נרזן אך טרם התקבלה החלטה סופית. אשר על כן הנושא גם טרם תוקצב."

היו סוגרים אותו במקלט. היו לו הפרעות התנהגות קשות, חרדות, דיכאונות, והתברר לא קיבלה אותו. "ניסו כמעט הכל. שילוב בבית ספר רגיל, אשפו יום בבית חולים ואשפוז פסיכיאטרי טוהר, וכל מיני פנימיות שלא התאימו לו. לא הצלחנו להבין איך לא מוצאים לו מקום מתאים. בבתי חולים פסיכיאטריים היו ממלאים אותו בתרופות ומרדמים אותו. במקום להרים אותו, הפילו אותו. בפנימיות הוא לא החזיק מעמד ולא הצליחו להתמודד איתו. הוא ברד מהפנימי מיות, התחיל לעבור על החוק, עד שמצא את עצמו במוסד סגור, ושם למד עוד דפוסים עברייניים.

"בין לבין הוא היה אצלי בבית, בלי מסגרת, בלי ליווי, בלי שהיה לי כלים להתמודד איתו. המשפט שמעתי הכי הרבה היה שאם יש איתו בעיה – להי תלמד למשטרה. ואם הוא מאיים לקפוץ מהמרפסת, מה אני אעשה עד שהמשטרה מגיעה?"

"אני מגדלת לבד שלושה ילדים, כל אחד עם הכי עיות שלו. חיה בקושי מיו 2,500 שקלים לחודש, ותי קופות ארוכות מהרבה פחות. עברתי בשלוש עבודות ולא הצלחתי להרים את עצמי ואת הילדים שלי לשום מקום. הכל יצא מכלל שליטה. הייתי רואה ילדים משחקים בגינה ובוכה, בוכה. הייתי מבקשת עזרה מהרווחה והיו אומרים לי: אין פתרון. ידעתי שיבוא יום והוא יסתבך עם החוק."

היום הוא הגיע כשגירי היה מעורב בעבירות רכוש אלימה. כצפוי, לא נמצאה לו מסגרת מתאימה, והוא נשלח לכלא לתקופת מאסר של 14 חודשים. היום הוא בן 18, וכבר נמצא בכלא לכגירים. "הוא כל הזמן מת" קשר אלי מהכלא ומספר כמה קשה לו, וכמה הוא לחוץ ומפחד. זה לא המקום שבבילו, עם כל הבעיות שלו. "לי לא היו הכוחות והכלים לעזור לו, אבל איך לא נמצאה אפילו מסגרת אחת שכן הצליחה? הוא ילד טוב, שאוהב בעלי חיים ואוהב לשיי. יכלו לעבור עם זה. בינתיים הוא בכלא, וחוסר מכות, הולך מכות, שמים אותו הרבה בכידור.

"בקירוב הוא ישתחרר, ושוב אני לא יודעת מה יהיה איתו. איברתי מומן אמן בכל המערכות. מה אני אעשה יצא כשהוא יחזור הביתה? איזה עתיד יש לו? מה יבא מהמשפחה שלנו? מתי יוכרו שאנחנו קיימים?"

naamal@israelfhayom.co.il

ככפיה, עד למציאת מסגרת. אבל בגלל השימוש באלכוהול ובעיות התנהגות, שלוש מסגרות פוסט-אשפוזיות לא הסכימו לקבל אותו. זה עצוב, כי הוא מסכים להשתלב במסגרת ארוכת טווח שתנסה לעזור לו. בית המשפט קבע שמדובר בנער שאם לא ישהה במסגרת בעלת גבולות, יהיה מסוכן לעצמו ולסביבתו. "על פי אבחון שנערך לו ברור שהוא זקוק למסגרת חוץ-ביתית למתבגרים, שתכיל אותו, תהיה שמורה ותתאים לצרכיו המיוחדים. אבל אין בואת. העניין עדיין נמצא בריון בין אגף השיקום של משרד הרווחה לבין אגף הסות הנוער ובית החולים הפסיכיאטרי."

בסגנונה הציבורית מעריכים כי מוסד שישפך מענה לכ-30 בני נוער יהווה כרצוע מענה מספק. "אני מניח שמוסד אחד לא יפתור את הבעיה כולה, אבל הוא צעד גדול והכרחי", אומר ע"ד שי פלך, המייצג בני נוער מטעם הסגנונה. "אני מסתכל על המקרים האלה, ומדובר בשיברון לב. הם מטולטלים ממקום למקום, עד שמגיעים לתוצאה הצפויה מראש – שאין מקום מתאים."

"גם אם מצליחים למצוא מסגרת שהיא הרע מכל עושה, לא פעם נדרשת המתנה של חודשים. לילד בן 14, שעל פי כל חוות הדעת זקוק לטיפול וגם רוצה בטיפול, אין זמן לחכות. כל יום שהוא מבילה במעצר מדרדר את מצבו ומפחית את סיכוייו בחיים. מטופח פה מעגל של עבריינות, שרק ילך ויחמיר."

אחד הנערים שאותם ייצג פלך הוא גירי, שמגיל ינקות אושפז במחלקות פסיכיאטריות, בשל קשיים נפשיים רבים שהגיעו ברבות הימים גם לפגיעות עצמיות ולפריעת חוק. "עוד כשהיה תינוק הרגשתי אצלו אי שקט גדול", מספרת אמו. "היו לו התנהגויות לא ברורות. הוא היה מנסה לאלול חומרי ניקוי. מכניס את הכלב למכונית הכביסה. כל הזמן הייתי צריכה לדרוף אחריו."

"בגיל חצי שנה הוא כבר נכנס לגן ליום שלם, עד שעות הערב. שם היו איתו צרות בלי סוף. לא ידעו איך להתמודד איתו, או

מסרות לאשפוז פסיכיאטרי של משרד הבריאות או מסגרת פנימיה פוסט-אשפוזיות של משרד הרווחה. ערית טרוגוסי, רכות תחום בריאות הנפש בארגון "בוכות", המרכז לזכויות אדם של אנשים עם מוגי בלויות, מצינת כי "באופן כללי, לילדים ובני נוער עם קשיים נפשיים אין מענים מתאימים, למעט טי פול במרפאות על ידי פסיכיאטרים או פסיכולוגים. אין גורם שלוקח על עצמו אחריות מלאה לפיתוח מענים לילדים האלה. באשפוז פסיכיאטרי אמורים לשהות רק למשך זמן מוגבל ביותר. יש צורך בפיתוח מענים בקהילה בין היתר על מנת למנוע אשפוזים. "פנימיות פוסט-אשפוזיות ואומנות טיפוליות עשויות להיות רלוונטיות לחלק קטן מהאוכלוסייה, וגם הן תוגנת מענה מוגבל. החלק: במסגרות חינוכיות הפתורות מעמים. והחוסר הכי עמוק הוא במסגרת הקהילה. למשל, נבני שילד עם קשיים נפשיים שרד בקושי במסגרת חינוכית. כשהוא יוצא מבית הספר כצהריים או אחר הצהריים, אין מסגרת מותאמת שהוא יכול להגיע אליה, או גורם שיכול ללוות אותו. "על אחת כמה וכמה, הקושי הוא אירי כשמרד בר בילדים שנפלטו ממערכת החינוך. זה כרוך שלג, שכיוון התגלגלותו ברור וירוד מראש."

ארגון "בוכות" יום וניסה לאתרונה הצעת חוק המ בקשת לעגן את זכותם של ילדים ובני נוער עם קשיים נפשיים לקבל שירותי טיפול ושיקום המו תאמים לצורכיהם במסגרת הקהילה. כדברי החסבר להצעת החוק, שימום חברי הכנסת אורלי לוי-אבק סיס, קארין אלהר, שלי מועלם, יעקב מרגי, ארי מקלב, וחיליב כן, אבי דיכטר ומרדכי יוגב, מצוין כי יש תיאום לעיתים חסרים הן בקבלת אחריות והן במתן מענים לילדים ובני נוער אלו, ורבים מהם נולדים בין הכיסאות. קצב לילדים רבים, מתן מענה במקום ימנע החמרה של מצבם."

היות שהמחסור כן נרחב, פוגשים את הקטינים האלה בנקודות שונות, שאינן כוללות רק את ההליך הפלילי. ע"ד ליריה רבינוביץ, הממונה הארצית על ייצוג קטינים באגף הטיעון המשפטי במשרד המשפטי, אומרת כי מורכב באוכלוסייה מוחלשת במיוחד לעיתים קרובות של פגיעה מינית, אלימות או הונחה. "אנחנו נתקלים ביתר שאת במחסור המתסכל במ סגרת שהיא גם שמורה ונועלה וגם כוללת מערך טיפולי שמותאם לילדים ונוער עם קשיים נפשיים ו/או הנמכה קוגניטיבית. אנחנו מטפלים בכ-3,500 תיקים הנוגעים לקטינים מגיל לידה עד גיל 18, כך שהפרספקטיבה שלנו רחבה. "התסכול נובע מכך שאלה גילאים שבהם עוד ניתן לעזור לילדים האלה, שניסיונות החיים והפרעות שר נות מביאות אותם למקום לא טוב. בגיל מבוגר יהיה קשה פי כמה, אם לא בלתי אפשרי. והנוק שנגרם להם בהיעדר טיפול מתאים הוא בלתי הפיך."

"למעשה כל עוד הילדים לא מגיעים לכדי התי נהגות עבריינית, הפתרון עברום הוא אשפוז פסיכיאטרי, גם אם אין ממש צורך באשפוז, מה שמבונה אשפוז סוציאלי. אבל ברור שבת חולים פסיכיאטרי הוא לא מסגרת ארוכת טווח. מרגע שיש היבטים עברייניים, מוצעות מסגרות של הסות הנוער, שבהן אין מענה לצרכיהם פסיכיאטריים או למוגבלות קוגניטיבית."

רבינוביץ מספרת על מקרה שמתסופל בימים אלה על ידי האגף לטיעון משפטי ונוגע לנער בן 17, בעל הפרעת קשב וריי כוח והפרעות התנהגות. שבנעור שימוש באלכוהול וכן ניסיון אובדני. הוא כבר אושפז בעבר שלוש פעמים בבית חולים פסיכיאטרי, ולאחרונה אושפז בפעם הרביעית. "גורמי הרווחה ביקשו להמ" שך את אשפוז הפסיכיאטרי,

